

Inspectie SZW
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Spuitasbest 2013

Rapportage over uitvoering motie Paulus Jansen

Project A1113

datum september 2013

Inleiding

Spuitasbest is een isolatiemateriaal dat hoofdzakelijk bestaat uit asbest waaraan zeer weinig bindmiddel, zoals cement, is toegevoegd. Het is regelmatig toegepast als brandwerende laag in gebouwen en installaties, bijvoorbeeld rondom dragende staalconstructies en in plafonds van gebouwen. Spuitasbest is gevaarlijk vanwege het feit dat de vezels gemakkelijk kunnen loslaten, het hoge asbestgehalte in het materiaal (50 tot 90%) en de toegepaste asbestsoorten, namelijk amosiet (bruin asbest) en crocidoliet (blauwe asbest). Het toepassen van spuitasbest is in Nederland sinds 1978 verboden.

In vervolg op de Cannerberg spuitasbestaffaire in de jaren 90[1] werd het onderwerp een aandachtsveld voor de toenmalige Arbeidsinspectie en zijn er diverse inspectieprojecten uitgevoerd.

Op 5 juli 2012 is naar aanleiding van deze inspectieprojecten een motie ingediend door Tweede Kamer lid Jansen (Kamerstuk nummer 26956 nr 135, zie bijlage 1[2]). De Tweede Kamer heeft deze motie aangenomen. De regering wordt daarin gevraagd de Tweede Kamer 'te informeren over de status van de 100 resterende gebouwen met spuitasbest uit de TNO-lijst en – voor zover deze gebouwen nog niet gesaneerd zijn – toezicht te houden op de naleving van de tweejaarlijkse monitorverplichting.'

Bij deze treft u de resultaten aan van het onderzoek van de Inspectie SZW naar de aanwezigheid van spuitasbest in de gebouwen op de toenmalige lijst en van het toezicht ten aanzien van de mogelijke blootstelling aan spuitasbest van gebruikers van deze gebouwen.

---

[1] Asbestproblematiek in het voormalig NAVO-verbindingscentrum in de Cannerberg bij Maastricht, kamerstukdossier 25 323, 1997-1998.

[2] Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2011-2012, Kamerstuk 26 956, nr. 135

1 Opzet onderzoek

1.1 Periode 1985-2011

In 1985 heeft TNO een inventarisatie gemaakt van 200 gebouwen waarvan het vermoeden groot was dat er spuitasbest aanwezig was en die een publieke functie hadden zoals ziekenhuis, onderwijsgebouw, congresgebouw, warenhuis en supermarkt.

In 1997 heeft de Inspectie SZW (toen nog Arbeidsinspectie geheten) onderzoek gedaan naar de status van de gebouwen en, voor zover het spuitasbest niet was gesaneerd, naar de naleving van de verplichtingen in de Arbeidsomstandighedenwet ten aanzien van asbest. De inspectie constateerde in 1997 dat circa 100 gebouwen van de 200 op de inventarisatielijst nog steeds niet gesaneerd waren.

Van de 100 gebouwen was in 1997 bekend dat er in 58 gebouwen nog spuitasbest aanwezig was, bij 42 was er een grote kans op de aanwezigheid van spuitasbest maar was niet bekend of dat ook daadwerkelijk zo was en zo ja, in welke mate.

In '98/'99 (project A162/289) en 2000/2001 (project A404) zijn de resterende gebouwen wederom geïnspecteerd. Bij het laatste project is uitgesproken dat met dat project invulling is gegeven aan de toezegging uit 1997 en geen verdere actie meer zou volgen. Daarbij speelde ook mee dat de wet- en regelgeving veranderd was. Het gebruik en de toepassing van asbest in Nederland was toentertijd reeds verboden. Er waren bovendien nadere verplichtingen gekomen ten aanzien van het inventariseren van asbest bij bouw/sloop van gebouwen van voor 1994 en de rol van de toezichthouder Bouw en Woningtoezicht bij gemeenten ten aanzien van asbest was nader omschreven.

Na afloop van het inspectieproject in 2001 bleek dat in 37 gebouwen geen spuitasbest meer aanwezig was omdat sanering of volledige sloop van het gebouw had plaatsgevonden. Bij de resterende 63 gebouwen van de lijst van 100 waarin nog wel spuitasbest aanwezig was, is geïnspecteerd ten aanzien van de verplichtingen ten aanzien van de blootstellingsbeoordeling. Bij een groot deel was de blootstelling aan asbest beoordeeld, maar van een gedeelte van de gebouwen was nog steeds niet bekend of er spuitasbest aanwezig was en dus ook niet in welke mate er sprake zou kunnen zijn van blootstelling aan asbestvezels.

Deze lijst van 63 gebouwen vormde de basis voor het onderhavige project om invulling te geven aan het statusonderzoek zoals gevraagd in de motie en opnieuw toezicht uit te oefenen met betrekking tot de mogelijke blootstelling aan spuitasbest in die gebouwen.

1.2 Opzet project

Allereerst zijn de gegevens over de eigenaar van de gebouwen geactualiseerd met de gegevens uit het kadaster. Daarnaast zijn de huidige werkgevers die gebruik maken van het gebouw met behulp van de gegevens van de Kamer van Koophandel geactualiseerd.

De werkgevers waarvan werknemers werkzaam zijn in het gebouw zijn in het onderzoek betrokken. Bij deze werkgevers is informatie opgevraagd over de aanwezigheid van het spuitasbest en indien het spuitasbest nog aanwezig was, de

laatste blootstellingsbeoordeling die opgesteld is door de werkgever zoals bedoeld in artikel 4.2 en 4.47 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Indien geen spuitasbest meer aanwezig was, diende de werkgever of de eigenaar van het gebouw dit aan te tonen, bijvoorbeeld door een asbestvrijverklaring van het gebouw of een asbestinventarisatie waaruit bleek dat het gebouw (spuit)asbestvrij was.

1.3 Kaders

1.3.1 Wettelijk kader

Er bestaat geen algemene asbestinventarisatieplicht voor gebouwen. Op basis van het asbestverwijderingsbesluit 2005 is een inventarisatie pas aan de orde wanneer een bouwwerk geheel of gedeeltelijk wordt afgebroken of uit elkaar wordt genomen. Het op te stellen inventarisatierapport dient te voldoen aan eisen die hierover gesteld zijn in het Arbeidsomstandighedenbesluit (art. 4.54a).

Wanneer voor een gebouw dat in gebruik is, op basis van visueel onderzoek een zogenaamd type A asbestinventarisatierapport is opgesteld, waaruit blijkt dat er geen spuitasbest is aangetroffen, dan wordt een voorbehoud gemaakt met betrekking tot de aanwezigheid van asbest in de constructie van het gebouw. Een definitief uitsluitsel over de aanwezigheid van spuitasbest in constructieonderdelen van het gebouw zou alleen kunnen worden vastgesteld met een asbestinventarisatie type B, waarbij destructief onderzoek plaatsvindt, hetgeen in de gebruikssituatie niet van toepassing is, maar alleen in geval van een voorgenomen sloop van het gebouw. Eigenaren van gebouwen, die niet verbouwd of gesloopt worden, zijn dan ook niet in overtreding ten aanzien van de asbestinventarisatieplicht als ze geen asbestinventarisatie hebben laten opstellen.

Op werkgevers die gebruik maken van deze gebouwen rust, gezien de mogelijke aanwezigheid van asbest, wel de plicht de blootstelling aan asbest te beoordelen in het kader van de risico-inventarisatie&-evaluatie (RI&E) voor werknemers die de werkgever in dat gebouw te werk stelt.
Voor werkgevers, lees de gebruikers van de gebouwen op de lijst, zijn in het Arbobesluit geen termijnen voorgeschreven met betrekking tot het herzien van de blootstellingsbeoordeling aan gevaarlijke stoffen. De frequentie is afhankelijk van de gemaakte risico-inventarisatie en van de feitelijke risico's en gewijzigde omstandigheden (art 4.2, lid 8, Arbobesluit).

Vanaf 2012 is er sprake van een vernieuwd gecertificeerd stelsel voor het verwijderen van asbest. In certificeringschema SC 540 voor asbestinventarisatie, dat gericht is op het saneren van asbest, worden ook asbestinventarisaties aangegeven voor gebouwen in bewoonde of gebruikte staat. Naast een asbestinventarisatie type A en B worden hier ook nog een type-0 en type-G inventarisatie genoemd. Bij een type-0 onderzoek kan worden volstaan met een beperkte inventarisatie van asbesthoudende materialen, zonder gebruik te maken van destructieve onderzoeksmethoden. Een asbestinventarisatie type-G is een uitbreiding op een asbestinventarisatie type-A.

1.3.2 Normenkader

Voor het vaststellen van de blootstellingsrisico's aan asbest voor gebruikers en derden in gebouwen, waarin asbesthoudende materialen zijn verwerkt, is vanaf 2005 de norm NEN 2991:2005 Lucht – Risicobeoordeling in en rondom gebouwen of constructies waarin asbesthoudende materialen zijn verwerkt, van toepassing.

Wanneer spuitasbest nog wel aanwezig is in een gebouw, maar volledig is afgeschermd en/of is opgesloten in de gebouwconstructie, dan is volgens NEN2991 het uitvoeren van blootstellingsmetingen niet direct noodzakelijk. Wel moet in alle situaties waarbij er na sanering asbesthoudende materialen in gebouw of constructie aanwezig blijven, door de eigenaar van het gebouw een asbestbeheersplan worden opgesteld. Hierin zijn maatregelen beschreven die tot aan het moment van sloop behoren te garanderen dat het gebouw veilig te gebruiken is. In ieder geval behoren eventuele gebruiksbeperkende maatregelen en hun controle, een noodplan en vastlegging en markering van de plaatsen waar zich asbesthoudende materialen bevinden, te worden beschreven.

2 Resultaten onderzoek

2.1 Inspectiezaken

Nadat de gegevens van werkgevers die gebruik maken van de 63 op de lijst resterende gebouwen geactualiseerd waren, zijn bij de huidige werkgevers die gebruik maken van de gebouwen de gegevens gevorderd die nodig zijn om het onderzoek uit te voeren. De huidige werkgevers die gebruik maken van een gebouw op de lijst zijn allemaal aangeschreven. Omdat in sommige gebouwen meerdere werkgevers zijn gehuisvest heeft dit uiteindelijk geleid tot 85 inspectiezaken.

2.2 Resultaten project

Bij 6 van de gebouwen op de lijst van 63 bleek onduidelijkheid over de huidige werkgevers die gebruik maakten van het gebouw, zodat in die gevallen gekozen is om direct een inspectiebezoek uit te voeren. De werkgevers die geen reactie hadden gegeven op de vorderingsbrief zijn eveneens geïnspecteerd.

Van de gebouwen waarvan uit de binnengekomen documenten bleek dat in de afgelopen jaren (na de laatste inspectie in 2002) sanering van spuitasbest heeft plaatsgevonden zijn de inventarisatie- en saneringsrapporten nader beoordeeld door inspecteurs. In die gebouwen waar geen spuitasbest was gesaneerd heeft de inspectie zich gericht op de aanwezigheid van spuitasbest en de blootstellings-beoordeling ten aanzien van spuitasbest in het kader van de risico-inventarisatie en -evaluatie. In tabel 1 staan de resultaten van het onderzoek en de inspecties.

Tabel 1. Resultaten project

Resultaat	Zaken	Gebouw
Gesloopt en/of nieuwbouw	12	17
Geen spuitasbest aanwezig	4	4
Sanering spuitasbest, volledig asbestvrij	21	11
Sanering spuitasbest, achtergebleven asbest volledig afgeschermd	19	12
Spuitasbest mogelijk nog aanwezig in constructie[1,2]	22	12
Spuitasbest aanwezig, beoordeling blootstelling asbeststof	7	7
Totaal	85	63

Uit de tabel blijkt dat in 32 van de 63 gebouwen geen asbest meer aanwezig is. Ter toelichting het volgende.

Gesloopt en/of nieuwbouw
Na analyse van de inspectieresultaten bleek dat 17 gebouwen volledig gesloopt waren en in een aantal gevallen was vervangen door nieuwbouw.

Geen spuitasbest aanwezig
Van 4 gebouwen waarvan nog onbekend was of er spuitasbest aanwezig was, bleek uit toegestuurde asbestinventarisaties of uit het inspectiebezoek dat er géén spuitasbest aanwezig was. In één geval bleek uit de inventarisatie dat wel andere asbesttoepassingen in het gebouw aanwezig waren zoals onder andere asbest vezelplaten en asbest cementplaten maar dat deze asbesttoepassingen inmiddels gesaneerd waren.

Sanering spuitasbest, volledig asbestvrij
In 11 gebouwen bleek dat alle asbest was gesaneerd en dat de gebouwen momenteel geheel asbestvrij zijn.

Uit de tabel blijkt dat bij 31 van de 63 gebouwen (mogelijk) nog spuitasbest aanwezig is. De lijst van 100 uit de motie kon daarmee teruggebracht worden tot 31 gebouwen. *Ter toelichting het volgende.*

Sanering spuitasbest, achtergebleven asbest volledig afgeschermd
Er waren 12 gebouwen, waar de sanering van spuitasbest niet volledig was, maar het achtergebleven spuitasbest wel volledig was afgeschermd. Uit de inspecties bleek dat in 4 gebouwen een asbestbeheersplan aanwezig was.

Spuitasbest mogelijk nog aanwezig in constructie
Bij 12 gebouwen was er mogelijk nog spuitasbest aanwezig in de constructie. Meerdere gebouwen bleken de afgelopen jaren meerdere keren van eigenaar te zijn veranderd. In sommige gevallen bleek archiefmateriaal betreffende saneringen, inventarisaties en blootstellingsrapportages niet meer te achterhalen omdat saneringsbedrijven niet meer bestonden, of omdat er geen overdracht van het asbestdossier had plaatsgevonden. In deze gevallen hebben gebruikers/werkgevers van deze gebouwen opnieuw een risicobeoordeling ten aanzien van de mogelijke blootstelling aan spuitasbest uitgevoerd om te voldoen aan de toezichtsbepalingen in dit project.

[1] *Woonhuis geworden*
Uit de inspectieresultaten bleek dat in 1 gebouw inmiddels een woonhuis was, dat uitsluitend particulier werd bewoond. In dit geval is de arboregelgeving niet van toepassing en zijn de bewoners geïnformeerd over de mogelijke aanwezigheid van spuitasbest in hun pand.

[2] *Leegstand gebouw*
Bij 2 gebouwen was sprake van leegstand op het moment van inspectie, waardoor een beoordeling van de blootstelling van werknemers in het kader van de risico-inventarisatie en –evaluatie op dat moment niet van toepassing was.

Spuitasbest aanwezig, beoordeling blootstelling asbeststof
Bij zeven gebouwen waren spuitasbestlagen onafgeschermd of was de afscherming bijvoorbeeld beschadigd geraakt na een incident. Gezien het potentiële risico op blootstelling aan asbest in deze situaties, is het noodzakelijk om de

actuele blootstelling aan asbest via de lucht te bepalen. Op basis van luchtmetingen bleek in geen van de gebouwen de grenswaarde voor asbeststof te worden overschreden. In 3 gebouwen was een risicobeoordeling met behulp van NEN2991 uitgevoerd en waren asbestbeheersplannen opgesteld.
Bij 5 gebouwen was de beoordeling van de blootstelling actueel bij de eerste inspectie en bij de 2 gebouwen is het op orde gebracht door handhavend op te treden.

2.3 Handhaving

Naar aanleiding van de gegevens die gevorderd zijn en de feiten die verzameld zijn tijdens de inspectie zijn 7 handhavingsacties uitgevoerd: 5 eisen en 2 waarschuwingen bij de werkgevers die werknemers hadden werken in 3 gebouwen. De handhaving was erop gericht de actuele situatie (status) wat betreft de aanwezigheid van spuitasbest in de gebouwen op de lijst te achterhalen en indien nodig een actuele blootstellingsbeoordeling te verkrijgen. De handhaving heeft er toe geleid dat de vereiste informatie (asbestinventarisaties, vrijgaverapportages en blootstellingsbeoordelingen) zijn aangeleverd. Er zijn tijdens het onderzoek en de inspecties geen overtredingen vastgesteld die hebben geleid tot het opmaken van een boeterapport.

2.4 Conclusies project

Na uitvoering van inspecties bij de werkgevers die gebruik maken van 63 gebouwen die mogelijk spuitasbest bevatten blijkt dat in:

32 gebouwen géén spuitasbest meer aanwezig is door sanering of volledige sloop en/of vervanging door nieuwbouw.

24 gebouwen (mogelijk) wel spuitasbest aanwezig is. Dit betreft spuitasbest, dat mogelijk nog aanwezig is in de gebouwconstructie of spuitasbestlagen die volledig zijn afgeschermd, zodat geen actuele blootstellingsmeting vereist is.

7 gebouwen onvolledig afgeschermde spuitasbestbronnen aanwezig waren. Uit de blootstellingmetingen en –beoordelingen bleek dat de grenswaarde voor asbeststof van 0,01 vezel/cm^3 in geen van de gebouwen werd overschreden.

3 Conclusies uitvoering motie

Van de lijst van 100 gebouwen die volgens de inspectie in 1997 nog mogelijk spuitasbest bevatten blijken na uitvoering van het project dat:

69 gebouwen spuitasbestvrij/gesloopt/nieuwbouw zijn.

24 gebouwen wel spuitasbest bevatten. Dit betreft spuitasbest, dat mogelijk nog aanwezig is in de gebouwconstructie of spuitasbestlagen die volledig zijn afgeschermd, zodat geen actuele blootstellingsmeting vereist is. Bij 3 van deze gebouwen zijn momenteel de arbowetbepalingen niet van toepassing omdat er nu geen werknemers werkten in die gebouwen.

7 gebouwen onvolledig afgeschermde spuitasbest bevatten. De grenswaarde voor asbeststof van 0,01 vezel/cm^3 werd in geen van de gebouwen overschreden.

Bijlage 1: Motie Paulus Jansen

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL **2**

Vergaderjaar 2011-2012

26 956 **Beleidsnota Rampenbestrijding**

Nr. 135 **MOTIE VAN HET LID PAULUS JANSEN**
Voorgesteld 5 juli 2012

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende, dat:
- in 1985 door TNO een inventarisatie gemaakt is van gebouwen die het zeer gevaarlijke spuitasbest bevatten;
- de Arbeidsinspectie in 1997 vaststelde dat circa 100 gebouwen van deze inventarisatielijst nog steeds niet gesaneerd waren;
- veel van deze gebouwen een publieksfunctie hebben zoals ziekenhuis, onderwijsgebouw, congresgebouw, warenhuis, supermarkt;
- de Arbeidsinspectie voor deze gebouwen een vijftal acties geadviseerd heeft, waaronder 'De locaties waar spuitasbest aanwezig is zullen intensief worden gevolgd en tenminste 1x per 2 jaar worden geïnspecteerd';

verzoekt de regering de kamer te informeren over de status van de 100 resterende gebouwen met spuitasbest uit de TNO-lijst en –voor zover deze gebouwen nog niet gesaneerd zijn- toezicht te houden op de naleving van de tweejaarlijkse monitoringsverplichting,

en gaat over tot de orde van de dag.

Paulus Jansen.